

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת בלק תשע"ז

שמירת העינים - שכר ועונש

ישראל.

בלעם מנסה עוד להזכיר את המקומות שהיו בהם פרצות לישראל, "כסבור ששם תחול עליהם הקללה" (רש"י במדבר כג, יד; רש"י שם, כח), מנסה להזכיר את חטא העגל (אונקלוס ורש"י שם כד, א), אבל כל הדברים הללו לא עוזרים. במקום לקלל, הוא נאלץ לברך את ישראל.

עצת בלעם ותוצאותיה

בסיום הפגישה בין בלק ובלעם אומרת התורה: "ויקם בלעם וילך וישב למקומו, ונגם בלק ה' לדרבנו" (במדבר כד, כה). מה פירוש "ונגם בלק ה' לדרבנו"? לאן הלך?² בשלמא בלעם, שבא מארם נהרים (עי' דברים כג, ה), היה צריך ללכת ולשוב למקומו. אבל בלק - כאן נמצא כאן היה, וא"כ מה פירוש "ונגם בלק ה' לדרבנו"? לאן היה עליו ללכת?³

יש שפירשו בזה (הוספות מכת"י המחבר שנדפסו בסוף חומש "העמק דבר"), שהכוונה היא, שבלק הלך לדרכו של בלעם. היינו, שהלך לפי עצתו של בלעם, שהורה לו את הדרך מה לעשות עכשיו, כפי שאמר לו: "לכה איצחקך..." (שם, יד). תחילה ניסה לקלל את ישראל ולא הצליח, כי הקב"ה התערב בתכניתו ומנע ממנו לקלל את ישראל, אבל הוא לא מתייאש, ועובר מיד לתכסיס אחר, שעל ידו הוא באמת מצליח לפגוע בישראל פגיעה קשה. הוא אומר לבלק: "אלקיהם של אלה שונא זימה הוא" (סנה' קו, א), וא"כ העצה להתגבר על ישראל היא ע"י הכשלתם בזימה, שהתורה אמרה עליה: "ולא יראך בך ערות דבר, וישב מאתריך" (דברים כג, טו), "מלמד שהערייות מסלקות את השכינה" (ספרי שם סי' רנח). אחרי סילוק השכינה מישראל, ניתן יהיה להתגבר עליהם בקלות. זוהי עצתו של בלעם לבלק⁴, ובדרך זו זה הוא מצליח להכשיל את ישראל כשולן גדול, גם בנשים נכריות, וגם בעבודה זרה.

למה כאן הקב"ה לא מתערב, למנוע מבנות מדין להחטיא את ישראל? כי כאן הענין קשור ליסוד הבחירה. לכל אדם יש בחירה, אם לחטוא ח"ו, או להשאר דבוק בה'. לכן כאן הקב"ה לא מתערב, וממילא בלעם מצליח ב"ה לא הצליח להשמיד את כלל ישראל, אבל המכה היא קשה מאד. כמאה וחמישים ורשה אלף איש נהרגים אח"כ ע"י דיני ישראל⁵ (עי' רש"י ורמב"ן במדבר כה, ה), ועוד עשרים וארבעה אלף מתים במגפה (שם, ט), ובסך הכל - כמאה ושמונים אלף איש, שהם "רובע ישראל"⁶ (כלשון

בלעם מנסה להתחכם נגד ה'

הקב"ה אומר לבלעם "לא תלך עמם" (במדבר כב, יב), ובלעם אומר לשרי מואב "לכו אל ארצכם, פי מאן ה' לתתי לך עמכם" (שם, יג). כאילו הקב"ה חס על כבודו של בלעם, שהשרים מועטים מדי, או לא מספיק נכבדים (רש"י שם). בלק שולח "שרים רבים ונכבדים מאלה" (שם, טו), והפעם הקב"ה אומר לבלעם: "אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם, ואף את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה". בלעם מחליט ללכת, מתוך מחשבה שימצא כבר איזו דרך לקלל את ישראל. הוא יודע שהקב"ה לא רוצה בזה, הקב"ה כבר אמר לו "לא תאר את העם פי ברונך הוא", ובכל זאת הוא חושב שיצליח איכשהו להסתדר עם זה, למצוא דברים שבאמצעותם יצליח לכפות את רצונו על הקב"ה, ע"י קסמים או דברים אחרים.

אח"כ הוא מנסה ע"י קרבנות. "בנה לי בנה שבעה מזבחת, והכן לי בנה שבעה פרים ושבעה אילים", אולי ע"י הקרבנות הללו יביא את רצון ה' למטרה שלו. אומר על זה הנביא - מה שאנו קוראים השבוע בהפטרה - "עמי, זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב, ומה ענה אתו בלעם בן בעור" (מיכה ו, ה). מה יעץ בלק? - ח"ו לקלל את ישראל. ומה ענה אותו בלעם? - "בנה לי בנה שבעה מזבחת".

למה כל זה לא הועיל להם? אומר הנביא: "במה אקדם ה', אפך לאלקי מרום? האקדמנו בעולות, בעגלים בני שנה?" האם עולות ישכנעו את הקב"ה? "הירצה ה' באלפי אילים, ברכבות נחלי שמן? האתן בכורי פשעי, פרי בטני חטאת נפשי" - כמו שעשה מישא מלך מואב (בדור מאוחר יותר), שהקריב את בנו בכורו עולה לה' (מל"ב ג, כז), לפי פירוש אחד¹ (סנה' לט, ב)? התשובה היא, אומר הנביא, שכל זה לא יעזור. למה? מפני ש"הגיד לך אדם מה טוב, ומה ה' דורש ממך, פי אם עשות משפט ואהבת חסד, והצנע לכת עם אלקיך" - "עשות משפט ואהבת חסד, והצנע לכת עם אלקיך" - אלו בדיוק המדות ההפוכות למדותיו של בלעם הרשע. הרי המדות של בלעם הן: עין רעה, רוח גבוהה ונפש רחבה (אבות פ"ה מ"ט). עשות משפט - זה ההפך מנפש רחבה, שמתאוה לעוד ועוד, בלי חוק וכלי משפט. אהבת חסד - זה ההפך מעין רעה, שלא יכולה לרעות בטובת אחרים. והצנע לכת - זה ההפך מרוח גבוהה, שהיא מדת הגאווה וההתפארות. כל המדות של בלעם הרשע הן ההפך מה שהקב"ה רוצה. ממילא לא עזרו לו כל הקרבנות שהקריב, והוא לא מצליח לקלל את

לאונס, ה' דן אותו גם על השגגות של עבירה זו. כדאי א"כ להשתדל מאד, שלא להגיע למצב הזה, של "נעשית לו כהיתר". גם אם נכשלים, להשתדל שלא להכשל עוד. וגם אם קרוב לודאי שאכשל, להשתדל לפחות שזה לא ימשוך את הלב שלי יותר מדי. אנו אומרים ערב ובקר בקריאת שמע: "ולא תתורו אחריו לבבכם ואחרי עיניכם" (במדבר טו, לט). גם אם העינים רואות מה שרואות - לא לתור אחריהן. לא ללכת שבי אחרי המראות שאנו רואים.

אחת העצות להמנע מראיות אסורות, היא להשתדל לחשוב בדרך בעניני תורה ויראת שמים⁸. על ידי זה יצליח בס"ד לשמור על קדושת וטהרת המחשבה, ואז יזכה ויסייעוהו מן השמים שלא להכשל בדברים המטמאים את המחשבה. עצה זו יעילה גם למי שכבר נכשל בהסתכלות אסורה, למנוע את ההרהורים הרעים שבאים בעקבותיה, וכפי שכותב הרמב"ם: "אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה" (הלכות אסורי ביאה פכ"ב הכ"א). ועל כן, "אם יבוא לו הרהור - יסייע לבו מדברי הבאי לדברי תורה, שהיא 'אגלת אהבים ויעלת חן'"⁹ (משלי ה, יט; רמב"ם שם פכ"א הי"ט), וממילא היא מבטלת מחשבות רעות והרהורים רעים¹⁰, "מפני שלבו פונה מדברי הבאי לדברי האמת, שהן אוחות לבב הקדושים" (רמב"ם שם הכ"ד)¹¹. העצה למי שנכשל דומה א"כ לעצה למי שעוד לא נכשל.

אשת יפת תאר - לא כדאי

היצר הרע של עריות הוא גדול, וקשה מאד לעמוד בפניו. לכן חז"ל תקנו כמה תקנות כדי להרחיק אותנו מן העריות - אסרו סתם יינם, ואסרו פת עכו"ם ותבשילי עכו"ם, וגם ההתורה עצמה אסרה הרבה דברים כדי לגדור אותנו מן העריות, אסרה חיבוק ונישוק וכל קרבה של חיבה בין איש ואשה שאסורה לו (עי' רמב"ם פכ"א מאיסורי ביאה ה"א), הכל כדי להרחיק את האדם מן העבירה, מפני שזו עבירה שיצר הרע מאד תוקף בה, וקשה מאד להנצל ממנה. עובדה שנכשלו כל כך הרבה אלפים מישראל, ולא סתם אנשים, אלא אנשים בדורו של משה רבינו, דור דעה, נכשלים כל כך הרבה אלפים מישראל בדבר הזה. שם המדובר היה בגויות, שהן לא בדיוק בגדר של "עריות", אבל אצל ישראל יש הרי גדרים חמורים מאד של עריות, ואפילו על אביזריהו דעריות יש אומרים שהדין הוא שיהרג ואל יעבור. מה בדיוק הגדר של אביזריהו, יש בזה דעות שונות, אבל חיבוק ונישוק הם בודאי אביזריהו של גילוי עריות.

אמנם התורה התחשבה במצבים שבהם קשה לאדם להזהר, ולכן הקילה בענין של לקיחת יפת תואר במלחמה, כשאדם במצב שקשה לו יותר להזהר, אבל חז"ל מלמדים אותנו שהיתר זה כלל אינו חלק. "לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע" (קדושין כב, א). וא"כ עדיף להתגבר על

הרמב"ן, מוצאים את מותם בפרשה הזו, והכל בגלל עצת בלעם.

ההצלחה של בלעם היתה עלולה להיות עוד יותר גדולה, לולא פינחס שקינא את קנאת ה' ועצר את המגפה. הקב"ה הרי מעיד, "פינחס בן אלעזר... השיב את חמתי מעל בני ישראל... ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי" (שם, יא). לולא עשה פינחס מה שעשה, היה הקב"ה ח"ו מכלה את ישראל. עד כדי כך היתה "מוצלחת" עצתו של בלעם, שהיה בכוחה להביא את הקב"ה לכלות את ישראל.

להזהר בשמירת העינים למרות הקושי

ההכשלות

מה היה הגורם למכשול הנורא שנכשלו כאן ישראל? אסור לנו לקטרג על ישראל, אבל כנראה הגורם לזה היה - אי שמירת העינים. שהרי מה עשו אותן רשעות? - 'ותקראן לעם לזבחי אלהיהן' (שם, ב). ופירשו חז"ל, שערומות פגעו בהן (סנה' קו, א). זה מצידן. אבל מצד ישראל - העינים שלא נזהרו וראו את הרשעות הללו, הן אלו ש"מצליחות" להביא את החורבן הגדול. אולי 'ותקראן' הוא גם מלשון מקרה, כי ישראל ודאי לא היו הולכים בכוונה כדי להסתכל; אבל כשקורה המקרה ונתקלים בזה - קשה להתגבר, ומתוך האונס באו גם לרצון, והדרדרו מזה עד עבודה זרה ועד לקיחת נשים נכריות. ההתחלה היתה פחות או יותר באונס, אבל כשלא נזהרים - באים מתוך האונס גם לדברים אחרים. לכן נענשו בעונש כבד כל כך.

במציאות של ימינו, קשה מאד להזהר בשמירת העינים. מי שהולך ברחוב, כמעט לא יתכן שלא יתקל במראות אסורים. מה צריך בכל זאת להשתדל? - שלא לבוא מתוך אונס לרצון. וגם אם נכשלים לפעמים ברצון, זו אינה סיבה להכשל פעמים נוספות. אפילו אם מתוך מאה פעמים מצליחים למנוע פעם אחת בלבד - גם זה כדאי. מה שאפשר למנוע, צריך למנוע⁷.

אחת הבעיות בכל עבירה שעוברים עליה כמה פעמים היא, ש"כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר" (יומא פו, ב); הוא כבר לא מרגיש את חומרת הדבר! לפחות על ענין זה צריך להתגבר. לא להגיע למצב שנעשית לו כהיתר. מה שנכשלת נכשלת, וצריך לעשות תשובה על כך, אבל זו אינה סיבה להכשל עוד.

הרי מה קורה למי שמחליט שלא להזהר עוד מעבירה מסויימת? אומר הפסוק: "למען ספות הרהר את הצמאה" (דברים כט, יח) - "בדיל לאוספה לה חטאי שְׁלוֹתָא על זְנוּתָא" (אונקלוס). כלומר, כל זמן שאדם מחליט שבעצם הוא נזהר, והוא אכן משתדל שלא להכשל, אז למרות שפֶּה ושם הוא נכשל ברצון, אין דנים אותו אלא על מה שעשה ברצון. אבל ברגע שאדם מחליט: "מעבירה זו אינני נזהר יותר", אז גם אם נכשל בשוגג, ואפילו קרוב

בגמרא מובא מעשה באדם אחד שהיה זהיר מאד במצות ציצית, אך נתפתה ליצרו ועשה מאמצים גדולים מאד כדי לבוא על גויה אחת שהיתה מיוחדת ביפיה¹². בשעה שכבר עמד לחטוא איתה, ירד לפתע מן המיטה ונמנע מהחטא. שאלה אותו האשה, מה קרה? איזה מום מצאת בך? אמר לה: לא מצאתי בך שום מום. אלא מצוה אחת ציונו ה' אלקינו וציצית שמה, וכתוב בה "אני ה' אלקיכם", אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר¹³, ועכשיו לפתע נדמו עלי הציציות כארבעה עדים שמתרים בי שלא לחטוא, לכן פרשתי. השכר שלו בעוה"ז היה, שגם אותה אשה לקחה את הדברים לתשומת לבה, הלכה והתגיירה ונישאה לו, וקיבל בהיתר את כל מה שחשב לקבל באיסור¹⁴. "זה מתן שכרו בעולם הזה, ולעוה"ב איני יודע כמה" (מנחות מד, א).

במקום אחר מביאה הגמרא עוד מעשה באדם אחד, אלעזר בן דורדיא, שהיה שקוע מאד בתאוה של עריות, עד שפעם אחת עוררוהו מן השמים לחזור בתשובה, וכשהתעורר לשוב - "הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה: רבי בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא... אמר רבי: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן רבי" (ע"ז יז, א). זכה לתואר "רבי אלעזר" מפי הקב"ה בעצמו. סמיכה של הקב"ה זה הרבה יותר מכל סמיכה אחרת.

ודאי קשה להמנע מלהסתכל בנשים, נכשלים הרבה פעמים, בכל זאת כל פעם שזוכים לא להכשל - זה רווח. גם אם מאה פעם נכשלים, אם בפעם המאה ואחת לא נכשלים - זה רווח. כל שכן מי שמצליח לא להכשל בכלל, זה ודאי רווח גדול. אבל צריך לדעת שכל פעם ופעם זה רווח. שלא יחשוב אדם, ממילא אני נכשל, אז לא משנה מה שאעשה. כל פעם ופעם זה חשבון לחוד. כמו שבמצוות אדם לא אומר "אכלתי כמה עשרות שנים מצה בליל פסח אז השנה אני כבר פטור", כי בכל שנה ושנה ישנו חיוב חדש לאכול מצה, וכל בכל שבת ושבת ישנה מצוה לעשות קידוש ולשמור שבת, כך גם בדבר הזה. כל פעם ופעם היא מצוה בפני עצמה. אשרי מי שזוכה כמה שיותר להמנע מכל הרהור וכל הסתכלות שלא דרושה, מובטח לו שכר גדול מאד בעולם הזה ובעולם הבא.

השיחה נערכה לפי שטחיות הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

היצר, ולא לשאת אשה כזו. חז"ל אומרים משל, למה התירה התורה אשת יפת תאר: "מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות, ואל יאכלו בשר תמותות נבלות" (שם). "תמותה" היא בהמה שעומדת למות. אם תמות בלא שחיטה - תאסר לאכילה באיסור נבלה. אפשר אם כן למהר ולשחוט אותה לפני שתמות, ולהתיר את בשרה לאכילה. ובכל זאת, "גדולי החכמים לא היו אוכלים מבהמה שממהרים ושוחטים אותה כדי שלא תמות" (שו"ע יו"ד סי' י"ז ס"ג). היו מחשיבים אותה במידה מסויימת כנבלה. ומכל מקום, מי שאינו יכול להנזר מאיסור נבלה, מוטב שיאכל תמותות שחוטות האסורות רק ממידת חסידות, מאשר תמותות נבלות האסורות בלאו דאורייתא. כך היא גם אשת יפת תואר. אם לא היתה התורה מתירה אותה, היא היתה בבחינת נבילה גמורה. ולכן, כדי שלא יכשלו ישראל במלחמה באיסור חמור כזה, התירה אותה התורה באופן מסויים. אבל גם לאחר ההיתר היא עדיין בבחינת תמותה שחוטה. כשרה, אבל לא למהדרין... ומי שנושא יפת תואר, שלא יתפלא אם יצא לו ממנה בן סורר ומורה... (רש"י דברים כא, יא)

שכר גדול למתגבר על יצרו

במלחמת מדין, אחרי המלחמה, באים פקודי החיל אל משה ואומרים לו: "עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת רֵאשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵינוּ, וְלֹא נִפְקְדוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ" (במדבר לא, מט). מפרישים חז"ל, "לא נִפְקְדוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ" - לעריה ולחטא (שה"ש רבה ד, ג). אף אחד מכל יוצאי הצבא לא נכשל בבנות מדין. ובכל זאת הם אומרים: "וַיִּנְקְרְבוּ אֶת קַרְבָּן ה'... לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיהֶם לְפָנָי ה'" (במדבר שם, ג). מה הפירוש? אם אף אחד לא נכשל, למה צריך כפרה? אומרים חז"ל, למרות שאף אחד לא נכשל במעשה, אך נכשלו בהסתכלות ובהרהור (רש"י שם), אז מביאים כפרה על שהסתכלו בנשים. ששה עשר אלף ושבע מאות וחמישים שקל זהב (שם, נב), סכום עצום, לכפר על הסתכלות בנשים. למרות שהסתכלו היתה בשעה מלחמה, שהיה צורך להסתכל ולמצוא אותן, אבל בכל זאת צריך כפרה על זה. כי כל התקרבות לעריות צריכה כפרה.

לפי גודל העבירה, וכגודל העונש על העבירה, כך גודל השכר על ההמנעות מעבירה, על כל פעם שאדם שומר את עינו מלהסתכל. כל שכן משאר עבירות ודאי יקבל שכר גדול. זה אחד הביאורים למה שאנו אומרים "הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה" (אבות פ"ב מ"א). לפי מה שאתה רואה כמה עונש יש בעבירה, תבין כמה שכר יש בהמנעות מעבירה.

1. ולפי פירוש אחר בחז"ל - הקריב אותו עולה לעבודה זרה (סנה' לט, ב).
2. ואין לומר שהכונה היא ששב לביתו. דא"כ היה לכתוב לומר "וגם בלק שב לביתו". ומדקאמר "הלך לדרכו", משמע שהלך לאיזושהי דרך.
3. ובאמת יש שפירשו מחמת שאלה זו, דכשם שבלעם שב למקומו בכושה וכלימה, כי לא הצליח לקלל את ישראל, כך גם בלק הלך לדרכו לְמַדְּיָן בחרפה ובוז. שהרי בלק מנסיכי מדין היה, ולא מינוהו למלך מואב אלא לצורך שעה, להלחם עם ישראל (רש"י במדבר כב, ד ד"ה בעת ההיא), וכיון שנכשל המהלך עם בלעם, הגיעו המואבים למסקנה שלא יפיקו שום תועלת מבלק, והעבירוהו ממלכותו, והלך ושב למדין ("באר בשדה" שם).
4. כפי שמפורש בפרשת מטות לגבי בנות מדין: "הן הנה היו לפני ישראל בְּבָרַבְרָא בְּלָעַם, לְמַסָּר מֵעַל בַּה' עַל דְּבַר פְּעוֹר, וְתַהֲיֵי הַמַּגֵּפָה בְּעֵדַת ה'" (במדבר לא, טז).
5. כן דעת רש"י. ואולם הרמב"ן מקשה על כך ומסיק, שכך באמת היה צריך להיות מנין ההרוגים לפי מה שצוה ה' מתחילה, לרוץ ולהרוג את כל הנצמדים לבעל פעור. ואולם בפועל, בזכות קנאותו של פנחס נתבטלה הגזרה, "ולא נידון אחד מכל העם ביד השופטים", אלא מתו ע"י ה' במגפה, והנשארים - "השמדים ה' אחר כן, טרם עָבְרָם את הירדן". [שהרי עוד בטרם נכנסו לארץ, אומר משה לישראל: "עֵינֵיכֶם הָרְאִיתֶם אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּבַעַל פְּעוֹר, כִּי כָל הָאִישׁ אֲשֶׁר הִלֵּךְ אַחֲרַי בְּעַל פְּעוֹר - הַשְּׂמִידוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מִקְרָבךָ" (דברים ד, ג)]. עכ"פ, גם לדעת הרמב"ן נמצא, שבסופו של דבר מתו כמאה וחמישים אלף איש בעוון בעל פעור, מלבד כ"ד אלף איש שמתו במגפה.
6. שהרי מיד אחר כך נמנו בני ישראל, ונמצאו כששים רבוא איש (במדבר כו, נא). הרי, שקודם אותו מעשה היה מנינם כשבע מאות ושבעים אלף איש. ואם מתוך ציבור זה נהרגים למעלה ממאה ושבעים אלף איש - הרי זה כרבע מכלל ישראל, בקירוב.
7. עי' שבת (לא, ב), דרש רב עולא, מאי דכתיב "אַל תִּשָּׂע הַרְבֵּה" (קהלת ז, יז)? הרבה הוא דלא לירשע, הא מעט לירשע? ! אלא מי שאכל שום וריחו נודף, יחזור ויאכל שום אחר ויהא ריחו נודף? ! ועי' רש"י שם.
8. כמבואר בגמרא (ב"ב טז, א), שהתורה היא תבלין ליצר הרע, "שהיא מבטלת הרהורי עבירה" (רש"י שם). [ותבלין היצר הרע הוא תוכחת מאמרי חז"ל" (משנה ברורה סימן א ס"ק יב)].
9. וכן בסוף הלכ' אסו"ב כתב הרמב"ם: "אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר: 'אַיִלַת אֶהְבִּים וַיַּעַלֶת חַן, דְּדִיָּה יִרְוֶה בְּכָל עֵת, בְּאַהֲבָתָה תִּשְׁנֶה תְּמִיד'" (משלי ה, יט; רמב"ם שם פכ"א הי"ט). והדימוי של החכמה לאילת אהבים ויעלת חן, אינו משל בעלמא, אלא שניהם מאותו שורש הם באים, וכמבואר בזה"ק: "אצטריך יצר הרע לעולם כמטרא לעולם, דאלמלא יצר הרע - חדותא דשמעתא לא ליהו" (זוהר, מדרש הנעלם ח"א קלח, א). הרי שבמעמקי הנפש, חשקת התורה והחשק לנשים ממעיין אחד הם נובעים. [ועי' "בן יהודע" (קדושין ל, ב ד"ה אם פגע בך מנוול זה)].
10. וכתב בספר חסידים (סי' כ"ח), שלצורך זה מותר להרהר בדברי תורה אפילו בבית המרחץ ובמקום הטינופת. "ואף על פי שבכל מקום מותר להרהר [בדברי תורה] חוץ מבית המרחץ ובית הכסא (ברכות כד, ב), להפריש אדם מן העבירה - מותר". וכתב שם החיד"א בהגהותיו: "זה חדוש גדול. ומכאן נראה, כמה תוקף חומר איסור ההרהור בעריות, עד שלבטלו מתירין איסור חמור, להרהר דברי תורה במקום הטינופת".
11. ועי' ב"שערי תשובה" (שער א' אות ט"ו), מהו התיקון לעוון העינים.
12. וכתב ה"קרבן אורה" (מנחות מד, א), דדוקא משום שהיה במעלה גדולה מאד בקיום מצות ציצית, שסגולתה המיוחדת היא לשמור את האדם שלא יתור אחרי לבו ואחרי עיניו, [וְהִנֵּה לְכֶם לְצִיצִית... וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבִבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם... (במדבר טו, לט)], דוקא משום כך נתגבר עליו "הלוחם הגדול" (היצר הרע) להכשילו דוקא ב"לא תתורו". ואף על פי כן, בשכר זהירותו המופלגת של אותו אדם במצות ציצית, עמדה לו זכות המצוה, וברגע האחרון נשלחה אליו התעוררות מיוחדת מן השמים להצילו מן החטא, ובשכר זה שהתגבר בכוחות מיוחדים כנגד יצרו ופרש מן החטא, זכה אף לגרור עמו את אותה אשה לגירות ולתשובה.
13. "אני ה' אלקיכם" - ה' מידת רחמים, אלקיכם מידת הדין. "אני ה' - נאמן לשלם שכר; אלקיכם - נאמן ליפרע" (רש"י במדבר טו, מא).
14. בסוגיא משמע, שהשכר שקיבל היה עבור זהירותו במצות ציצית, ולא עבור התגברותו על יצרו שלא לחטא. וא"כ מסתבר, שלא הזכיה באותה אשה היה שכרו (דאין זה נוגע למצות ציצית), אלא מה שעוררוהו מן השמים רגע לפני שיחטא ויָרַד לשאול תחתיות, זה היה שכרו, (דבשכר שהיה זהיר במצות ציצית, זכה שהציצית הצילתו מן החטא). ומ"מ, בשכר זה שהתגבר על יצרו ולא חטא - זכה גם באותה אשה, שאף היא התעוררה להתקרב אל ה' ולהתגייר.